

SÆRUTSKRIFT - HØRING - NOU 2020:15 - DET HANDLER OM NORGE

Arkivsak: 20/1435

Saksnr. **Utvalg**
20/21 Kommunestyret

Møtedato
18.03.2021

Høring - NOU 2020:15 Det handler om Norge
- Bærekraft i hele landet
Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene

Høringsfrist: 26.03.2021

Utskrift sendes til: Høringssvar sendes inn her: [Høring - NOU 2020:15 Det handler om Norge - regjeringen.no](#)

Andre dokumenter i saken:

18.12.2020 HØRING - NOU 2020:15 DET HANDLER OM NORGE

Saksvurdering:

Regjeringen har startet arbeid med flere nye grep i distriktspolitikken, og vil blant annet legge fram en strategi for næringsutvikling i fjell og innlandet. Utvalget som skulle utrede konsekvensene av demografiutfordringer i distriktene (Distriktsdemografiutvalget) ble oppnevnt ved Kongelig resolusjon 11. oktober 2019. Utvalget skulle utrede konsekvensene av demografiutfordringer i distriktene for statlig, kommunal og privat sektor, og komme med forslag til mulige løsninger. Formålet med utvalget var blant annet å få mer kunnskap om hvordan utviklingen mot økt andel eldre og færre yrkesaktive vil påvirke de mindre sentrale områdene i landet, få identifisert konsekvenser og utfordringer, særlig med hensyn til å opprettholde bærekraftige samfunn, og få forslag til hvordan utfordringene kan bli møtt av myndigheter og private.

I regjeringens presentasjon heter det: «Strategien skal vise vei for næringsutvikling i disse områdene, og løfte frem viktige satsninger. Strategiene skal svare på hvordan man kan ta mulighetene og ressursene i disse områdene i bruk på en bærekraftig måte, og samtidig bidra til at Norge lykkes med å utnytte våre naturgitte forutsetninger i den pågående grønne omstillingen. Dette er den ene halvdel av fellessatsingen på distriktnæringslivet gjennom strategiene for kyst og fjell/innland.»

Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.

Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk. Det er urovekkende å se meldinger om kutt i tjenester både for små, mellomstore og store kommuner, blant annet for å innfri krav fra sentrale myndigheter på flere områder. Det samme gjelder for fylkeskommunene, som blant

annet sliter med å opprettholde tilbud ved de videregående skolene i distriktene som sikrer at ungdommen får mulighet til å utdanne seg til de oppgaver næringslivet og det offentlige har behov for i årene som kommer, vedlikeholde og bygge ut fylkesveiene og et kollektivtilbud som mange steder er bortimot fraværende. Levende lokalsamfunn med velfungerende kommuner er en forutsetning for å utvikle gode destinasjoner og annen næringsutvikling.

En mer offensiv distriktpolitikk kan iverksettes gjennom flere av de satstingsområdene som er valgt ut av regjeringen, som også sier at digitalisering vil være et gjennomgående tema og at samarbeid mellom offentlige aktører skal vektlegges.

De fire områdene er:

- **Verdiskaping som kommer lokalsamfunn til gode**
- **Kunnskap og kompetanse for økt verdiskaping**
- **Bærekraftig arealforvaltning – økt medvirkning, legitimitet og kapasitetsbygging**
- **Infrastruktur som en sentral forutsetning for næringsutvikling**

Verdiskaping som kommer lokalsamfunn til gode

- Fjellandbruket med grovforbasert produksjon er en bærebjelke for verdiskapningen i vår region og i mange andre områder. Dette må kunne utvikles som en del av det grønne skiftet, med økt utnyttelse av utmarksbeite og gjennom FOU -aktiviteter utvikle nye og bedre produkter og produksjonsmetoder. Dette gir grunnlag for økt produksjon og matsikkerhet.
- Det må iverksettes tiltak, blant annet i form av investeringsstøtte og/eller annen form for risikokapital, for å stimulere til økt videreføring lokalt.
- Offentlige institusjoner må stimuleres til å benytte mat produsert lokalt.
- Offentlige og private virksomheter må stimuleres til å benytte mer tre i nye bygg og ved rehabilitering, og dermed til å skape flere lokale arbeidsplasser framfor å frakte tømmeret over lengre avstander.
- Intensivordninger bør vurderes for å stimulere til større industrietableringer basert på naturressursene i fjellområdene.
- Reiselivsbedriftene er i stor grad små og uten mulighet til omfattende markedsføring, og fellestiltak sammen med mat- og andre opplevelsesbedrifter må støttes. Det må være et mål at flere områder kan utvikle helårsdestinasjoner og at virkemidler tilpasses lokale forhold for å gjøre dette mulig.
- Ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift må fortsette. Det bør vurderes om den kan utvides, slik at enkelte områder i fjellområdene får lavere eller null arbeidsgiveravgift på samme måte som i Troms og Finnmark. Dette vil være et treffsikkert virkemiddel for næringslivet
- Det bør med inspirasjon fra havbruksfondet og skattesystemet for kraftkommuner vurderes flere virkemidler for at en større del av verdiskapningen fra naturen, som lokalsamfunnene bidrar med til storsamfunnet, skal bli igjen i distriktene.
- Inntektsfordelingen bør endres i tråd med måten nordmenn bor og bruker fritiden sin på, slik at økonomien til distriktskommuner med mange fritidsinnbyggere og stor gjennomgangstrafikk og beredskapsansvar styrkes.
- Distriktsnæringslivet, særlig innen jord- og skogbruk, må ikke blir påført en uforholdsmessig stor andel av byrdene som følger kostbare utslippskutt, og flere stimulerings tiltak for grønn omstilling bør innføres

Kunnskap og kompetanse for økt verdiskaping

- Entreprenørskapsarbeidet i skolene må styrkes gjennom Ungt Entreprenørskap, som bør gis rammebetingelser som sikrer tilstedeværelse i distriktene.
- Fylkeskommunene må gis økonomisk handlingsrom som gjør det mulig å opprettholde viktige tilbud ved de videregående skolene for distriktene til tross for få søkere.
- Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible tilbud tilpasset de lokale behovene.
- Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6. Koronatiden og bruken av «nye»

tekniske hjelpemidler har dokumentert mulighetene for dette og det reduserte behovet for faste arbeidssteder samlet på få steder. Distriktsnæringsutvalget har pekt på en rekke områder der dette kan gjennomføres om det er politisk vilje. Både statlige og fylkeskommunale virksomheter knyttet til enkeltnæringer kan med fordel lokaliseres til steder der disse næringene er godt representert. Flere offentlige arbeidsplasser i distriktene vil styrke det private næringslivet gjennom økt aktivitet på mange områder, og et verdiskapningsprogram for arbeidsplasser med høy kompetanse kan være et godt virkemiddel.

- Innovasjon Norge må desentraliseres og inngå i det lokale næringsapparatet i distriktene.
- De regionale utviklingsmidlene bør økes etter mange år med kutt. Forsøk med overføring av deler ansvaret for bruken av midlene til kommuner/interkommunalt samarbeid kan med fordel gjøres i Innlandet.

Bærekraftig arealforvaltning – økt medvirkning, legitimitet og kapasitetsbygging

- Kommunene må få større myndighet over bruken av sine egne arealer og forvaltningen basert på lokal kunnskap.
- Plan- og dialogkapasiteten for kommuner som forvalter fjellområdene må styrkes (henger sammen med vurdering av inntektssystemet)

Infrastruktur som en sentral forutsetning for næringsutvikling

- Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.
- Sentrale myndigheter må også ta grep som sikrer et bedre ladenettverk for elektrisk transport i distriktene.
- Midler til vei- og jernbaneutbygginger i distriktene må økes, og det bør vurderes om staten skal ta ansvar for flere fylkesveier som er viktige beredskaps- og avlastingsveier for riksveier som RV3.
- Det er interessant å merke seg at utvalgets forslag om førerkort til 16-åringer ikke støttes av Ungdomsrådet for Fjellregionen og andre ungdommer, som mener at det i stedet bør satses på ordninger som «Hent meg» og «Trygt hjem» i områder hvor kollektivtilbudet er dårlig.
- Med en erkjennelse av at bilen er det viktige framkomstmiddelet i mange distrikter, bør det vurderes skatteordninger eller andre tiltak som hensyntar dette for innbyggerne i disse distriktene.

Innstilling:

Kommunestyret i Tolga mener det er behov for en bred politikk for å styrke næringsutviklingen i fjell og innlandet.

- -Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk.
- Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.
- Et bredt sett med virkemidlene må tilpasses lokale behov og muligheter til å utnytte naturressurser som utmarksbeite, vannkraft og naturopplevelser. Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible studie- og kompetansetilbud tilpasset de lokale behovene.
- Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.

- Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6.

Det vises for øvrig til innspillene i saksutredningen.

Kommunestyret behandlet saken i møte 18.03.2021 :

Tilleggsforslag fra SP/V ved Esten Kleven

- Kollektivtilbudet i distriktene må styrkes. Ordninger som «Hent meg», eller «trygt hjem», særlig rettet mot unge må utvikles og satses på.
- Framsnakking av distriktene er viktig. Det må settes fokus på, og reklameres for de kvaliteter og verdier det har å bo og jobbe i mindre sentrale områder.
- Landbruket er viktig for å holde liv i distriktene. tilskuddsordningen til små og mellomstore gårdsbruk må styrkes. Bygningsmassen på mange gårdsbruk er stor, og står overfor stadig nye krav som krever kostnadskrevende oppgraderinger.

Kommunedirektørens innstilling med tilleggsforslagene fra SP/V ble enstemmig vedtatt

Vedtak i Kommunestyret 18.03.2021:

Kommunestyret i Tolga mener det er behov for en bred politikk for å styrke næringsutviklingen i fjell og innlandet.

- -Kommunene må ha økonomi til å yte gode og likeverdige tjenester nær folk.
- Fjellområdene er store og med rike naturressurser, som er viktige både for lokalsamfunnene, det norske storsamfunnet og globalt. Storsamfunnet må i større grad akseptere dette, og forholde seg til blant annet de spesielle vilkårene for den viktige matproduksjonen og beredskapen disse samfunnene utfører for oss alle.
- Et bredt sett med virkemidlene må tilpasses lokale behov og muligheter til å utnytte naturressurser som utmarksbeite, vannkraft og naturopplevelser.
- Det bør umiddelbart etableres en ordning som sikrer driften av lokale studiesteder som Tynset Studie- og høyskolesenter, som er viktige for å gi desentraliserte og fleksible studie- og kompetansetilbud tilpasset de lokale behovene.
- -Staten må ta ansvar for at bredbånds- og fiberløsninger, som også omfatter mobiltelefoni, bygges ut over hele landet i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt.
- -Det bør iverksettes tiltak som sørger for at både statlig og fylkeskommunal virksomhet bevares og flyttes ut/etableres i distriktene i sentraliseringsklassene 5 og 6.
- Kollektivtilbudet i distriktene må styrkes. Ordninger som «Hent meg», eller «trygt hjem», særlig rettet mot unge må utvikles og satses på.
- Framsnakking av distriktene er viktig. Det må settes fokus på, og reklameres for de kvaliteter og verdier det har å bo og jobbe i mindre sentrale områder.
- Landbruket er viktig for å holde liv i distriktene. tilskuddsordningen til små og mellomstore gårdsbruk må styrkes. Bygningsmassen på mange gårdsbruk er stor, og står overfor stadig nye krav som krever kostnadskrevende oppgraderinger.

Det vises for øvrig til innspillene i saksutredningen.